

Termíny:

birleşik zamanlar, složené časy, compound tenses

-yormuş

tr: şimdiki zaman rivayet kipi, şimdiki zamanın rivayeti

cs: přítomný čas s *-miş*en: indefinite past continuous tense, inferential present tense, continuous tense with *-miş**-ecekmiş*

tr: gelecek zaman rivayet kipi, gelecek zamanın rivayeti

cs: budoucí čas s *-miş*en: inferential future tense, future tense with *-miş**-ermiş*

tr: geniş zaman rivayet kipi, geniş zamanın rivayeti

cs: aorist s *-miş*

en: inferential present simple

-mişmiş

tr: belirsiz geçmiş zamanın rivayeti

cs: neurčitý minulý čas s *-miş*

en: inferential indefinite past tense

biblio:

Kornfilt 1997, 364

Kučera 2014, 170-174

Lewis 2000, 108-110, 113-114, 119-120, 125

Göksel & Kerslake 2005, 428

1. Několik příkladů

- P1 Mustafa (Ahmet'e): *Bu çay soğuk, onu içmeyeceğim.*
Ahmet (Selim'e): *Mustafa'nın çayı soğukmuş, onu içmeyecekmiş.*
- P2 *Kahve kısa zamanda hazır olacaktı.*
- P3 *Haberi duydun mu? Çekya'ya Real geliyordu!*
- P4 *Kanada'da şu anda çok kar yağıyordu.*
- P5 *Boş zamanlarında sık sık ata biniyordu.*
- P6 Selim (Mustafa'ya): *Sen bu çayı içmeyecekmişsin.*
- P7 *Arapçayı çok iyi konuşuyordunuz.*
- P8 X: *Ali birkaç gündür gelmiyor. Ne oldu? Hasta mıymış?*
Y: *Hayır. Sadece gelmek istemiyordu. Hava soğukmuş. Hasta olurmuş.*

2. Evidencialita v ostatních časech

Pomocí samotného morfému *-miş* dokážeme vyjádřit evidencialitu děje:

1) v minulém čase u sloves

2) minulém a přítomném čase u jmen (viz 01:4:P7)

Pro vyjádření evidenciality v ostatních časech musíme použít odpovídající kombinaci s dalšími morfémy.

	sloveso	jméno
min.	<i>gelmiş</i>	<i>hastaymış</i>
přít.	<i>geliyormuş</i>	<i>hastaymış</i>
bud.	<i>gelecekmiş</i>	<i>hasta olacakmış</i>
aor.	<i>gelirmiş</i>	<i>hasta olurmuş</i>
miş.	<i>gelmişmiş</i>	<i>hasta olmuşmuş</i>

3. Přípona *-yormuş*, *-ecekmiş*; jmenná spona *olacakmış*

	<i>-yormuş</i>	neg	Q
1sg	<i>geliyormuşum</i>	<i>gelmiyormuşum</i>	<i>geliyor muymuşum?</i>
2	<i>geliyormuşsun</i>	<i>gelmiyormuşsun</i>	<i>geliyor muymuşsun?</i>
3	<i>geliyormuş</i>	<i>gelmiyormuş</i>	<i>geliyor muymuş?</i>
1pl	<i>geliyormuşuz</i>	<i>gelmiyormuşuz</i>	<i>geliyor muymuşuz?</i>
2	<i>geliyormuşsunuz</i>	<i>gelmiyormuşsunuz</i>	<i>geliyor muymuşsunuz?</i>
3a*	<i>geliyorlarmış</i>	<i>gelmiyorlarmış</i>	<i>geliyorlar mıymış?</i>
3b	<i>geliyormuş(lar)</i>	<i>gelmiyormuş(lar)</i>	<i>geliyor muymuş(lar)?</i>

	<i>-ecekmiş</i>	neg	Q
1sg	<i>gelecekmişim</i>	<i>gelmeyecekmişim</i>	<i>gelecek miymişim?</i>
2	<i>gelecekmişsin</i>	<i>gelmeyecekmişsin</i>	<i>gelecek miymişsin?</i>
3	<i>gelecekmiş</i>	<i>gelmeyecekmiş</i>	<i>gelecek miymiş?</i>
1pl	<i>gelecekmişiz</i>	<i>gelmeyecekmişiz</i>	<i>gelecek miymişiz?</i>
2	<i>gelecekmişsiniz</i>	<i>gelmeyecekmişsiniz</i>	<i>gelecek miymişsiniz?</i>
3a*	<i>geleceklermiş</i>	<i>gelmeyeceklermiş</i>	<i>gelecekler miymiş?</i>
3b	<i>gelecekmiş(ler)</i>	<i>gelmeyecekmiş(ler)</i>	<i>gelecek miymiş(ler)?</i>

	<i>... olacakmış</i>	neg	Q
1sg	<i>hasta olacakmışım</i>	<i>hasta olmayacakmışım</i>	<i>hasta olacak mıymişim?</i>
2	<i>hasta olacakmışsın</i>	<i>hasta olmayacakmışsın</i>	<i>hasta olacak mıymişsin?</i>
3	<i>hasta olacakmış</i>	<i>hasta olmayacakmış</i>	<i>hasta olacak mıymiş?</i>
1pl	<i>hasta olacakmışız</i>	<i>hasta olmayacakmışız</i>	<i>hasta olacak mıymişiz?</i>
2	<i>hasta olacakmışsınız</i>	<i>hasta olmayacakmışsınız</i>	<i>hasta olacak mıymişsiniz?</i>
3a*	<i>hasta olacaklarmış</i>	<i>hasta olmayacaklarmış</i>	<i>hasta olacaklar mıymiş?</i>
3b	<i>hasta olacakmış(lar)</i>	<i>hasta olmayacakmış(lar)</i>	<i>hasta olacak mıymiş(ler)?</i>

* 3a je výrazně frekventovanější než 3b

- P9 *Eşime göre çok para harcıyormuşum.*
- P10 *Üç yıldır Bulgaristan'da oturuyormuşsun, öyle mi?*
- P11 *Macarca biliyormuşsun, bize yardım eder misin?*
- P12 *Yavaş konuşman lazım, seni hiç anlamıyormuş.*
- P13 *Film festivali Karlovy Vary'de haftaya başlayacakmış.*
- P14 *Yangın yüzünden iki gün sonra dönecekmişiz.*
- P15 *Bugünkü toplantıyı yetişmeyecekmiş.*
- P16 *Parti nerede olacakmış?*
- P17 *Ne dedi? Kek artık hazır olacak mıymiş?*

4. Přípona *-ermiş*

	<i>-ermiş</i>	neg	Q
1sg	<i>gelirmişim</i>	<i>gelmezmişim</i>	<i>gelir miymişim?</i>
2	<i>gelirmişsin</i>	<i>gelmezmişsin</i>	<i>gelir miymişsin?</i>
3	<i>gelirmiş</i>	<i>gelmezmiş</i>	<i>gelir miymiş?</i>
1pl	<i>gelirmişiz</i>	<i>gelmezmişiz</i>	<i>gelir miymişiz?</i>
2	<i>gelirmişsiniz</i>	<i>gelmezmişsiniz</i>	<i>gelir miymişsiniz?</i>
3a*	<i>gelirlermiş</i>	<i>gelmezlermiş</i>	<i>gelirler miymiş?</i>
3b	<i>gelirmiş(ler)</i>	<i>gelmezmiş(ler)</i>	<i>gelir miymiş(ler)?</i>

* 3a je výrazně frekventovanější než 3b

Používá se standardně ve stejných případech jako aorist, ale navíc vyjadřuje evidencialitu.

P18 *Eskiden her sabah koşarmış.*
Dříve prý každé ráno běhával.

P19 *Sorar mısın, elmalarımın yerler miymiş?*

P20 *Votka yoksa gelmezlermiş.*

5. Slovesný morfém *-mişmiş*

	<i>-mişmiş</i>	neg	Q
1sg	<i>gelmişmişim</i>	<i>gelmemişmişim</i>	<i>gelmiş miymişim?</i>
2	<i>gelmişmişsin</i>	<i>gelmemişmişsin</i>	<i>gelmiş miymişsin?</i>
3	<i>gelmişmiş</i>	<i>gelmemişmiş</i>	<i>gelmiş miymiş?</i>
1pl	<i>gelmişmişiz</i>	<i>gelmemişmişiz</i>	<i>gelmiş miymişiz?</i>
2	<i>gelmişmişsiniz</i>	<i>gelmemişmişsiniz</i>	<i>gelmiş miymişsiniz?</i>
3*	<i>gelmişmiş(ler)</i>	<i>gelmemişmiş(ler)</i>	<i>gelmiş miymiş(ler)?</i>

* oproti předchozím časům je důležité, aby *-mişmiş* nebylo rozděleno

Slovesná přípona *-mişmiş* vyjadřuje silné pochyby a nedůvěru o informaci, kterou mluvčí předává.

P21 *Otuz dil öğrenmişmiş.* (Kuč)
Naučil se prý třicet jazyků.

P22 *Sınav çok zor değilmişmiş.*
Zkouška prý vůbec nebyla těžká (ironie).

P23 *Siyasetçiler yolsuzluğa karşı yeni savaş açmışmişler.*
Politikové prý vyhlásili korupci novou válku.

6. Pozor (!):

tvary s *-yormuş* lze použít nejen pro vyjádření evidenciality v přítomném čase, ale s dostatečně silným kontextem i v čase minulém průběhovém (*-yordu*), podobně tvary *-ecekti*, *-erdi* (viz Složené časy II):

P24 *Askerdeyken çok erken kalkıyormuş. (K: ama artık askerden döndü)*
Během vojny vstával hodně brzo. (K: ale už se z vojny vrátil)

P25 *Bizi havalımanında karşılayacakmış.*
Počká na nás prý na letišti.

P26 *Bizi havalımanında karşılayacakmış, fakat bir aksilik çıkmış.*
Chtěl na nás počkat na letišti, ale něco mu do toho vlezlo. (Kuč)

- P27 Çekler komünizm zamanında muz sırasında bekliyorlarmış / beklerlermiş. (K: komünizm bitti)
Během komunismu prý Češi čekali ve frontě na banány. (K: komunismus už není)
- P28 Dedem küçükken sık sık Büyükada'ya gidermiş. (K: dedem küçük değil)
- P29 *gel-iyor + -miş → gel-iyor-muş*
gel-iyor-dum + -miş → gel-iyor-~~du~~-muş → gel-iyor-muş
- gel-ir + -miş → gel-ir-miş*
gel-ir-di + -miş → gel-ir-~~di~~-miş → gel-ir-miş
- gel-ecek + -miş → gel-ecek-miş*
gel-ecek-ti + -miş → gel-ecek-~~ti~~-miş → gel-ecek-miş